

ELEMENTI I KRITERIJI OCJENJIVANJA U NASTAVI ETIKE GIMNAZIJA VELIKA GORICA, Velika Gorica

NASTAVNICI: IGOR SUBOTIĆ , RENATA CEROVSKI
ŠKOLSKA GODINA 2017./2018.

Stručno vijeće nastavnika društveno-humanističkih predmeta Gimnazije Velika Gorica utvrdilo je jedinstvene elemente ocjenjivanja u nastavi Etike u skladu s temeljnim ciljevima i zadacima nastave Etike u srednjim školama.

1. CILJ NASTAVE ETIKE

Cilj je nastavnog predmeta Etika u srednjim školama usvajanje osnovnih etičkih znanja, potrebnih za razvijanje sposobnosti moralnog prosuđivanja i etičkog argumentiranja, te orijentiranja u životu.

Glavni ciljevi učenja predmeta etika prema godištima

Cilj nastave u prvom godištu

Cilj nastave etike u prvom razredu srednjih škola je njegovanje i razvijanje kreativnog mišljenja, razložitog govorenja i razboritog djelovanja, utemeljenog na općim vrednotama i ljudskim pravima. Tumačenjem mitova, legendi i bajki stvaraju se oslonci za moralno promišljanje i orijentiri u prosuđivanju svakodnevnog pod vidom sivevremenog. Slikovnost i simboličnost kao konstituensi svijeta koriste se kao poticaj za osvještavanje moralne dimenzije života.

Cilj nastave u drugom godištu

Cilj je ovog godišta poučiti pojedinca kako živjeti u zajednici sa sviješću o osobnom identitetu i potrebi poštivanja drugih ljudi. U sklopu ovog godišta pojedinac, suočen s moralnim dilemama, stvara sustav vrijednosti radi življenja u krugovima zajedništva – obitelji, društvu i državi, te globalnoj zajednici. Ovo je godište usredotočeno na moralno orijentiranje i etičko promišljanje sveukupnosti odnosa čovjeka u društvenom okružju.

Cilj nastave u trećem godištu

Cilj nastave etike u trećem godištu prvenstveno se sastoji u upoznavanju učenika s bioetičkim pristupom i bioetičkim predmetnim područjem. Upoznavanjem s potenciranim moralnim problemima današnjice učenika treba osposobiti za razlikovanje u moralnim prosudbama te za kreativno i dijaloško sudjelovanje u etičkom artikuliranju i rješavanju moralnih dilema. Učenici trebaju steći uvid kako ti problemi i dileme pogađaju sve ljude (univerzalnost) i kako ih nije moguće riješiti u izdvojenim skupinama stručnjaka, nego tek u kreativnom dijalogu svih relevantnih pristupa i stajališta (pluriperspektivizam).

Cilj nastave u četvrtom godištu:

Cilj je nastave u IV. godištu rekapitulirati usvojene etičke spoznaje prethodnih godišta, razviti ih i upotpuniti do koherentnog sustava etičkih znanja, koji treba usredotočiti na temeljne etičke kategorije slobode i odgovornosti. U završnici nastave treba iz etičkog područja otvoriti misaone perspektive prema antropologiji i filozofiji povijesti kako bi se učenici osposobili za samostalno razmišljanje i orijentiranje u krajnjim pitanjima smisla ljudske egzistencije i povijesti svijeta.

2. PODRUČJA ISPITIVANJA

Od učenika se očekuje da zna, odnosno može:

- prepoznati i odrediti specifične etičke pojmove i pojmove srodnih disciplina (filozofijska antropologija, politička, socijalna i filozofija prava, primijenjena etika), etička učenja (pojmove i koncepcije iz etičke tradicije), vrijednosne sustave, pojedine probleme koji ulaze u opseg etičkih rasprava te dvojbe i izabrane modele razrješavanja tih dvojbi
- na tekstu primijeniti izabrana činjenična i konceptualna znanja i argumentacije na konkretne probleme iz etike kao filozofske discipline i na etičke probleme srodnih područja obuhvaćenih Nastavnim planom i programom iz Etike (to uključuje razumijevanje pretpostavki različitih etičkih učenja i načela, njihovo sustavno izvođenje i analizu, uspoređivanje, kritičko prosuđivanje i vrjednovanje te primjenu ovih znanja na različita srodna područja kao izvorišta etičkih promišljanja, općenito razvijanje vlastitoga stajališta, obranu istoga i time dokaz ovladanosti osnovnim elementima argumentacije).

3. ELEMENTI OCJENJIVANJA

Stručno vijeće Gimnazije Velika Gorica utvrdilo je jedinstvene elemente i kriterije ispitivanja kojima se ocjenjuje poznavanje i razumijevanje nastavnih sadržaja, usmeno izražavanje, praktična i kreativna primjena naučenog nastavnog sadržaja te način sudjelovanja učenika u usvajanju nastavnog sadržaja iz etike propisanog Nastavnim planom i programom.

PROMIŠLJANJE

Moralno i etičko promišljanje prva je velika cjelina učenja i poučavanja Etike, jedan od glavnih ciljeva procesa učenja i poučavanja, ali i bavljenja etikom kao filozofijskom disciplinom. Unutar ove domene učenik će se baviti subjektivnom moralnom prosudbom različitih pitanja kako bi zatim uz učiteljevo vodstvo svaki problem analizirao na razini sustavne i promišljene etičke prosudbe koristeći se pritom instrumentarijem etike kao filozofijske discipline. Tako se osiguravaju obrazovna iskustva koja učeniku omogućavaju uvid u složenost otvorenih pitanja, a promatranjem tih pitanja iz različitih perspektiva učenik će stjecati prijeko potrebno orijentacijsko znanje kao pretpostavku moralnoga djelovanja. Učenje i poučavanje u ovoj domeni usredotočeno je na približavanje etičkih problema i pristupa iskustvima učenika, naglašavanje važnosti i uloge filozofskih stajališta u rješavanju etičkih problema u različitim povijesnim razdobljima te doprinos filozofa u osmišljavanju metodologija kritičkoga mišljenja, što učeniku stvara osnove za samostalno misaono istraživanje.

Ovim elementom se vrednuje:

- a. primjerena uporaba pojmova, koncepcija i teorija pri analizi problema i oblikovanju stajališta.
- b. vještina etičke argumentacije
 - istraživanje, opisivanje i analiza problema,
 - navođenje, uspoređivanje, analiza i vrednovanje mogućeg rješenja iz očista različitih teorija, pristupa i načela,
 - argumentirano zagovaranje rješenje koje smatra najboljim.
- c. analiza etičkih izvora
 - prepoznavanje i artikulacija problema, teze ili rješenja
 - prepoznavanje izrečenih i neizrečenih pretpostavki (premissa)
 - uočavanje mogućih implikacija
 - vrednovanje argumenata

DJELOVANJE

U ovoj domeni učeniku i učitelju postavlja se izazov da razvijeni etički senzibilitet pretoče u konkretne aktivnosti kojima iskazuju skrb za dobrobit samih sebe, drugih ljudi, drugih živih bića, prirode i budućih generacija. Pretpostavka toga jest otvaranje učenja i poučavanja Etike, ali i škole, prema svim dionicima školskoga života i društva, čime se najbolje ostvaruje koncept iskustvenog učenja. Središte učenja i poučavanja u ovoj domeni jesu aktivnosti koje nose obilježje moralno ispravnoga djelovanja, pri čemu se naglašava provedba projektnih i sličnih aktivnosti usmjerenih na skrb za dobrobit lokalne zajednice i šire okoline. U djelovanju i u skladu s planiranim aktivnostima učenik se suočava s izazovima i problemima o kojima promišlja tijekom učenja i poučavanja Etike.

Ovim elementom se vrednuje:

- vještine uočavanja, artikuliranja i rješavanja konkretnih problema.
- izrada različitih vrsta projekata, referata, prezentacija, studija slučajeva, izrada kreativnih sadržaja - plakata, mapa, videozapisa.
- tijek i kvaliteta procesa učenja (sudjelovanje, usredotočenost i praćenje rada izvršavanjem zadataka i obaveza te napredak učenika) na nastavnim satima te u izradi i izvršavanju domaćih zadataka (konkretno navedeno pod b)
- komunikacijske vještine (razumijevanje sebe i drugih), uvjerljivost i utjecaj na druge, naklonost i povjerenje drugih, razumijevanje važnosti pozitivne interakcije (odnos s nastavnicima, osobljem Škole, drugim učenicima i dr. sudionicima interakcije), svijest o posljedicama ponašanja i sl.

4. KRITERIJI OCJENJIVANJA

OCJENA	PROMIŠLJANJE
Odličan (5)	<p>Učenik uspoređuje etičke sadržaje s obzirom na različite etičke izvore.</p> <p>Učenik interpretira značenje temeljnih etičkih pojmova iz područja društva u kontekstu pisanog izvora i na temelju interpretacije vrednuje pisani izvor.</p> <p>Učenik uspoređuje i vrednuje različite kriterije za moralno ispravno prosuđivanje i djelovanje.</p>
	<p>Učenik interpretira značenje temeljnih etičkih pojmova iz područja politike i prava u kontekstu pisanog izvora te na temelju interpretacije vrednuje pisani izvor.</p> <p>Učenik opisuje i vrednuje moguće odgovore pojedinaca, društava i institucija u rješavanju krize vrijednosti te navodi svoje stajalište.</p>
	<p>Učenik interpretira značenje temeljnih etičkih pojmova iz područja biomedicine u kontekstu pisanog izvora i na temelju interpretacije vrednuje pisani izvor.</p> <p>Učenik interpretira značenje temeljnih etičkih pojmova iz područja profesionalnih etika u kontekstu pisanog izvora i na temelju interpretacije vrednuje pisani izvor.</p>
	<p>Učenik vrednuje važnost poznavanja teorijskih pristupa u rješavanju suvremenih etičkih pitanja i problema.</p>
Vrlo dobar (4)	<p>Učenik uspoređuje različite etičke izvore.</p> <p>Učenik analizira sadržaj temeljnih etičkih pojmova iz područja društva i utvrđuje njihove međusobne veze.</p> <p>Učenik se poziva na kriterije kojima dokazuje moralnost i etičnost.</p>

	<p>Učenik analizira sadržaj temeljnih etičkih pojmova iz područja politike i prava te utvrđuje njihove međusobne veze.</p> <p>Učenik pronalazi i analizira primjere reagiranja pojedinaca, društava i društvenih institucija na moralne i nemoralne pojave te vrednuje posljedice tog reagiranja.</p>
	<p>Učenik analizira sadržaj temeljnih etičkih pojmova iz područja biomedicine i utvrđuje njihove međusobne veze.</p> <p>Učenik analizira sadržaj temeljnih etičkih pojmova iz područja profesionalnih etika i utvrđuje njihove međusobne veze.</p>
	<p>Učenik se poziva na teorijski pristup prema kojemu dokazuje ispravnost autorskog ili vlastitoga stajališta.</p>
Dobar (3)	<p>Učenik određuje osnovne sadržaje etičkog izvora.</p> <p>Učenik na primjeru određuje značenje temeljnih etičkih pojmova iz područja društva.</p> <p>Učenik razlikuje moralne, etičke i društveno prihvatljive kriterije.</p>
	<p>Učenik na primjeru određuje značenje temeljnih etičkih pojmova iz područja politike i prava.</p> <p>Učenik opisuje međuljudske odnose utemeljene na različitim vrijednosnim sustavima.</p>
	<p>Učenik na primjeru određuje značenje temeljnih etičkih pojmova iz područja biomedicine.</p> <p>Učenik na primjeru određuje značenje temeljnih etičkih pojmova iz područja profesionalnih etika</p>
	<p>Učenik opisuje i uspoređuje posljedice primjene pojedinoga teorijskog pristupa u rješavanju jednoga suvremenog etičkog problema.</p>
Dovoljan (2)	<p>Učenik navodi različite izvore etike.</p> <p>Učenik prepoznaje temeljne etičke pojmove iz područja društva i svojim riječima određuje njihov osnovni sadržaj.</p> <p>Učenik imenuje i određuje kriterij u ponuđenome stajalištu ili postupku.</p>
	<p>Učenik prepoznaje temeljne etičke pojmove iz područja politike i prava te svojim riječima određuje njihov osnovni sadržaj.</p> <p>Učenik prepoznaje vrijednosti u društvu, politici, pravu, znanosti, kulturi itd.</p>

	<p>Učenik prepoznaje temeljne etičke pojmove iz područja biomedicine i svojim riječima određuje njihov osnovni sadržaj.</p> <p>Učenik prepoznaje temeljne etičke pojmove iz područja profesionalnih etika i svojim riječima određuje njihov osnovni sadržaj.</p>
	Učenik prepoznaje temeljne etičke pristupe u autorskim i svojim razmišljanjima.

OCJENA	DJELOVANJE
Odličan (5)	<p>Učenik vrednuje mogućnosti djelovanja u situaciji na temelju različitih sustava vrijednosti.</p> <p>Učenik istražuje znanstvene i stručne radove o pojavi i/ili situaciji na koju želi pozitivno utjecati i uključuje rezultate istraživanja u svoj plan.</p> <p>Učenik nudi alternativna rješenja problema i prijedloge za rješavanje uzroka problema.</p> <p>Učenik upotpunjuje izvještaj o istraživačkom projektu usporedbom svojih rezultata s jednim autorskim stajalištem.</p> <p>Učenik uz navedeno vrednuje autorska stajališta i aktualizira primjenu njihovih zaključaka.</p> <p>Učenik ima vrlo razvijene interese i stvaralački pristup; samostalnost, inicijativa i aktivnost u radu.</p> <p>Učenik često i iznimno surađuje tijekom nastavnog procesa (često nudi odgovore i aktivnosti vezane uz rad); otvorenost za suradnju, razgovor i razumijevanje.</p>
Vrlo dobar (4)	<p>Učenik objašnjava različite mogućnosti djelovanja u navedenoj situaciji.</p> <p>Učenik istražuje u okolini (mediji, školski dionici, lokalna zajednica) primjere dobre prakse u rješavanju problema i uključuje rezultate istraživanja u svoj plan.</p> <p>Učenik rješava problem primjenjujući prikupljene informacije i izvodi zaključak o postupku rješavanja i donesenom rješenju.</p> <p>Učenik provodi plan aktivnosti, izvršava zadatak i izvještava o rezultatima istraživanja.</p> <p>Učenik uz navedeno obrazlaže sličnosti i razlike između dvaju autorskih stajališta i zaključke te se opredjeljuje za jedan od zaključaka navodeći argumente.</p> <p>Učenik sudjeluje u svim aktivnostima na satu, priprema se za sate, vlada sadržajima i izvršava školske i domaće uratke.</p> <p>Učenik dosta dobro surađuje s ostalim učenicima i nastavnikom, ima razvijene</p>

	sposobnosti slušanja, razgovora, suradnje i pomaganja drugima, potiče druge na rad predlažući različite oblike rada i rješenja zadataka.
Dobar (3)	Učenik rješava problem iz perspektive vlastitoga sustava vrijednosti. Učenik razrađuje plan svojih aktivnosti i aktivnosti drugih dionika u rješavanju problema.
	Učenik izabire i sistematizira prikupljene informacije.
	Učenik razrađuje plan aktivnosti.
	Učenik uz navedeno navodi vlastite argumente te obrazlaže vlastiti zaključak. Učenik sudjeluje u nastavnom procesu, rijetko samoinicijativno koristi stečena znanja, neredovito ili polovično i netočno izvršava školske i domaće uratke. Učenik povremeno ostvaruje suradnju s drugim učenicima i nastavnikom, a ponekad ometa zajednički rad drugih učenika i nastavnika.
Dovoljan (2)	Učenik analizira situaciju kategorizirajući postupke na moralne, nemoralne i amoralne te argumentira razloge svojeg odabira. Učenik bira pojavu i/ili situaciju za koje smatra da na njih može pozitivno utjecati.
	Učenik prikuplja, informacije o određenom problemu iz različitih izvora.
	Učenik obrazlaže važnost i aktualnost projektne teme, uz učiteljevu pomoć odabire metodologiju istraživanja (pismeni rad, usmena prezentacija, multimedijski prikaz, terenski rad i sl.) i predlaže aktivnosti.
	Učenik izabire temu, navodi autora koji je temu problematizirao, interpretira autorovo stajalište i zaključak. Učenik je slabo motiviran za tijek i kvalitetu procesa učenja, rijetko sudjeluje u procesu učenja, često ne izvršava ili polovično i netočno izvršava školske i domaće uratke. Učenik gotovo nikada ne surađuje tijekom nastavnog procesa, nikada ne nudi odgovore i aktivnosti vezane uz rad; učenika treba poticati na pozitivnu verbalnu komunikaciju, često ometa rad, nepristojan u interakciji s ostalim sudionicima komunikacije.

Bodovanje eseja provodi se prema sljedećim kriterijima:

	A)	B)	C)	D)	E)
Bodovi	Argumentacija	Kritičnost ili protuargumentacija	Kompozicija	Adekvatnost navoda	Adekvatnost primjera
0	izostanak objašnjenja zadanih problema	nedostatak kritičkog objašnjenja ili protuargumenata	nedostatak osnovnog stava ili teze eseja	navodi ne postoje	potpuni nedostatak primjera
1	problemi su objašnjeni, ali je objašnjenje pojednostavljeno	problemi su objašnjeni protuargumentima, ali djelomice	naveden je temeljni stav ili teza eseja, ali je njegova formulacija pojednostavnjena	nepotpuni navodi	primjeri koji nisu relevantni za zadanu temu
2	ponuđeno je objašnjenje problema,	ponuđeno je osnovno objašnjenje problema protuargumentacijom bez pogreške	razrada slijedi iz temeljnog stava ili teze eseja, ali je pojednostavnjena	navodi koji ne odgovaraju izvedenim tezama ili temi eseja	oskudni, ali relevantni i adekvatni primjeri
3	pojašnjeni su problemi na način da se u njihovu objašnjenju ne može pronaći ništa što bi upućivalo na pogrešno razumijevanje problema, no objašnjenje ostaje na razini zadanih tekstova djelomičnim ponavljanjem pojedinih navoda	pojašnjeni su problemi na način da se u njihovu objašnjenju ne može pronaći ništa što bi upućivalo na pogrešno razumijevanje problema, no protuargumentacija ostaje na razini zadanih tekstova	razrada slijedi iz temeljnog stava ili teze eseja, ne obuhvaća sve bitne implikacije koje slijede na osnovi teme eseja	točni navodi koji odgovaraju izvedenim tezama, ali su djelomični	relevantni i adekvatni primjeri
4	sustavno su razrađeni problemi argumentima koji prelaze okvire samih tekstova	sustavno su razrađeni problemi protuargumentima koji prelaze okvire samih tekstova	razrada slijedi iz temeljnog stava ili teze eseja, obuhvaća sve bitne implikacije koje slijede na osnovi teme eseja	točni navodi koji odgovaraju izvedenim tezama i odgovaraju temi eseja	adekvatni primjeri koji upućuju na raznoliku primjenu filozofskih problema i rješenja
Zbroj					

Maksimalan broj bodova iz eseja je 40 bodova. Svaka kategorija donosi maksimalno 8 bodova. Bodovi se računaju broj bodova x 2. Dakle, ako procijenite da je učenik u određenoj kategoriji (npr. A kategorija – „Ponuđeno je objašnjenje u osnovi bez greške“) ostvario, po tablici, 2 boda, ta dva boda se množe sa dva, te je učenik ostvario iz A kategorije 4 boda.

OBLICI VREDNOVANJA

Učenik je dužan napisati jedan raspravljajući esej u polugodištu ili drugi oblik pisanog rada.

Razgovor, rasprava, debata, usmeno referiranje istraženih slučajeva (usmeni referati, prezentacije, studije slučajeva, izrada kreativnih sadržaja - plakata, mapa, videozapisa i sl.).

Renata Cerovski, prof. i Igor Subotić, prof.